

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Enheten för inriktning av civil beredskap
2025-05-15

Vår referens/dnr:
2025-93

Er referens/dnr:
MSB 2025-00203

Remissvar av MSB:s vägledning *Lista på viktiga samhällsfunktioner till stöd för arbete med civil beredskap*

Föreningen Svenskt Näringsliv lämnar här synpunkter på MSB:s vägledning *Lista på viktiga samhällsfunktioner till stöd för arbete med civil beredskap*. Svenskt Näringsliv är inte remissinstans men väljer att svara på remissen eftersom vägledningen är av stor vikt för en betydande andel av våra medlemmar. Svenskt Näringsliv är en organisation som har 60 000 medlemsföretag från alla typer av branscher. Det gör att Svenskt Näringsliv inte företräder en enskild branschs syn på de aktuella frågorna utan har ett brett näringslivsperspektiv.

Inledning

Samhället befinner sig i ett skede av totalförsvarsuppbyggnaden där tydlig och samordnad kommunikation från myndigheterna till näringslivet och ömsesidigt informationsutbyte är avgörande för att företagen ska kunna fullgöra sin roll inom totalförsvaret. För att MSBs lista ska kunna uppnå sitt syfte med att vara styrande för att identifiera sådan samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret, krävs det att flertalet definitioner harmoniseras. Följande är ett urplock av de definitioner som näringslivet har att förhålla sig till idag där lagkrav och förväntningar skiljer sig åt trots att riktlinjer om vilka företag som omfattas är otydliga:

- *Samhällsviktiga tjänster* enligt CER- och NIS-direktiven
- *Samhällsviktig verksamhet* enligt Lag (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar
- *Samhällsviktig verksamhet* enligt Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap
- *Samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret* samt *totalförsvarsviktig verksamhet* enligt vägledning MSB2275 november 2023
- *Verksamhet som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret* enligt lagkrav för allmän tjänsteplikt

Revideringen av listan som nu remitteras avser att expandera funktionerna snarare än att avgränsa. Svenskt Näringsliv ser ett starkt behov av att en snävare avgränsning kommer på plats för att listan ska få effekt och därmed skapa förutsättningar för att involvera näringslivet i den operativa totalförsvarsplaneringen. Försörjningsleden utgörs av leveranskedjor på den globala marknaden vilket gör det oerhört komplext att kartlägga samtliga beroenden som krävs för att upprätthålla de samhällsviktiga funktionerna. Avsikten med revideringen av listan bör därmed vara att avgränsa till en kritisk massa, snarare än att expandera, för att uppnå effekt.

Utmaningen med definitionen av bygg, industri och handel

Utvecklingen och utformningen av den blivande beredskapssektorn för bygg, industri och handel omhändertas inte av listan och kategorierna återfinns under rubriken för de funktionerna *utan* hemvist. Detta trots att ett beslut förbereds om en ny sektor som till sin omfattning berör ett betydande antal företag. Kategorin *industri* (s. 23) matchar därmed inte behovet hos kommande sektor vilket i detta läge resulterar i ett felaktigt signalvärde till de företag som utgör den förmågebyggande industribasen. Här efterfrågas det en systematik likt indelningen för livsmedelssektorn för att göra kategorin relevant. Exempelvis likt indelningen av industri i det finska systemet som baseras på plast, kemi, gummi och skog.

Listans praktiska tillämpning idag

Listan används idag av ett flertal myndigheter på ett felaktigt sätt då man agerar utifrån listans definitioner i ärenden som ämnar hantera den förmåga som behöver säkerställas för totalförsvaret. Detta har resulterat i följande konsekvenser:

(1) Sektorsansvariga myndigheter agerar utifrån olika grunder

Allt fler företag kontaktas av sektorsansvariga beredskapsmyndigheter, vilka på olika grunder identifierar dem som aktörer med samhällsviktig verksamhet och därmed som nyckelaktörer inom totalförsvaret. Detta baseras på en felaktig sammanblandning mellan samhällsviktig verksamhet och den begränsade kritiska verksamhet som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Agerandet har hittills lett till en stor förvirring bland företag samt en tilltro till att ett sådant utpekande ska innebära några fördelar i planeringsarbetet, att ökade krav kan ställas på företaget i fråga samt att det skulle innebära andra förutsättningar för krigsplacering av personal.

(2) Direkt konsekvens av att sammankopplas med disponibilitetskontroll

Sektorsansvariga myndigheter rekommenderar i samband med utpekandet företagen att genomföra en disponibilitetskontroll hos Plikt- och prövningsverket. Alla sektorsansvariga myndigheter delar dock inte denna uppfattning, vilket leder till olika ageranden. Detta skapar ojämlika förutsättningar för företagen, bidrar till betydande informationsförvirring och försätter särskilt de företag som omfattas av flera beredskapssektorer i en komplex situation.

(3) Listan får en rättslig verkan

MSBs lista utgör endast en vägledning utan någon formell roll eller rättsverkan. Svenskt Näringsliv har inget att erinra mot detta men den de facto tillämpning som ansvariga myndigheter gör skickar en signal om att detta är en formell styrning med rättsverkan. Givet listans omfattning, som träffar ännu fler verksamhetsutövare än de drygt 100 000 företag som berörs av definitionen av *samhällsviktig verksamhet* enligt Lag (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, så är den felaktiga tillämpningen av listan idag mer hämmande än hjälpande vägledning för företagen. Detta beror på en avsaknad av en formellt rättslig definition av de verksamheter som är kritiska för Sveriges nationella förmåga i en tid där systembygget av totalförsvaret sker i en hög takt.

Avslutande medskick

För Svenskt Näringsliv är det särskilt viktigt att nationella myndigheter och lokala offentliga aktörer, som använder den reviderade listan som grund i kommunikation till företag, inte pekar ut företag som samhällsviktiga. I de fall utpekandet ändå sker måste det tydligt kommuniceras att detta inte innebär några fördelar, prioriteringar, begränsningar eller rättsliga förpliktelser. Syftet med listan är att identifiera och sammanställa funktioner för samhällets grundläggande behov – detta måste även vara utgångspunkt i kommunikationen.

Frida Pamliden

Expert beredskaps- och säkerhetspolicy